

6. 6. 42
války, stálestoupající podvýživy obyvatelstva na kontinentě, a ev. těžších poruch evropské civilisace. Je třeba si uvědomit, že skvrnitý tyf je nemocí hladu a špatných životních poměrů. Výživa na kontinentě mimo Portugalsko a Turecko, kde není racionování, a mimo Německo a Dánsko, jež jsou nejlépe živeny, neodpovídá žádoucím předpokladům. Polsko a Řecko není daleko hladovění. S tohoto hlediska nejsou pak neodůvodněna opatření proti skvrnitému tyfu, prováděná nyní ve V. Británii. Třeba uvážit, že ještě před 80ti a 90ti lety byla V. Británie endemickou zemí skvrnitého tyfu, a že přenos při dnešní rychlosti komunikace a ev. neznalosti věci není žádnou zvláštností, jak ukazuje loňský případ zvrátneho tyfu, akvirovaného ve Španělsku a importovaného z Portugalska letadlem. Není však pravděpodobné, že by tato choroba za normálních, resp. současných poměrů zde dosáhla epidemického rozměru, což však se nedá dobře vyloučit pro případ masivní invase. Otevřeným problémem zůstává analogie chřipkové pandemie: bude lidstvo postiženo novou pandemií této, aneb jiné dnes neznámé nebo banální infekce? Není možno a bylo by snad nebezpečno, tuto možnost *a priori* vyloučit. Při tomto způsobu válečného úsilí, jež v moderních totálních válkách postihuje veškeré obyvatelstvo, je možno očekávat určité snížení jeho resistance, zvláště potrvá-li tento stav několik let. Náznakem takových změn, třeba jen nepatrným, je zvýšení kojencké a tbc. úmrtnosti na území V. Británie, jejíž zdravotní stav ve srovnání se zeměmi na

kontinentě jest mnohem lepší. Není možno rovněž vyloučit vzrůst virulence a agresivity některého infekčního agens, a je stejně nesnadno říci, zda to bude chřipka, aneb některá jiná virusová infekce, na př. virus herpetiformní aneb mišně obrny, aneb zda to bude infekce mikrobiální, na př. infekční zánět mozkových plen či zánět plic. Okamžitý zdravotní stav, aspoň na území V. Británie, je dobrý a nevzbuzuje obav.

Vznik a rozšíření epidemii závisí ne v poslední řadě na výkonnosti zdravot. služby, civilní i vojenské, s jakou rychlostí, důkladností a účinností dovede aplikovat všechny zkušenosti a možnosti, které jí skýtá preventivní lékařství. Tyto možnosti nebyly malé za první světové války, a pokroky, které učinilo lékařství za posledních dvacet let v mikrobiologii, imunologii, ve výživě, chemoterapii, nejsou menší, než za období klasických objevů před první světovou válkou. Ale je nutno se připravit na překvapení, neboť infekční choroba, jež je chorobou jen pro postiženého a je v podstatě jen jedním z projevů přírody a života, je jako tento v čase a prostoru mělivá a jen částečně podle stupně vědění a poznání determinovatelná; a jako způsob vedení války, tak ani boj proti infekcím není neměnný. To však nikterak nezmenšuje povinnosti a zodpovědnosti lékařství a zdravotní služby, vojenské i civilní, jež za plného pochopení řídicích orgánů může velmi podstatně zmenšiti škody, které dnešní válka nutně přinese, a ještě účinněji potom přispěti k výstavbě lepšího života v budoucím moderním státě.

Vojenské operace ve Velké Británii v římské době

INVASE.

Nebereme-li v úvahu invase Caesarovy, první invazní armáda byla vyslána císařem Claudiem A.D. 43.

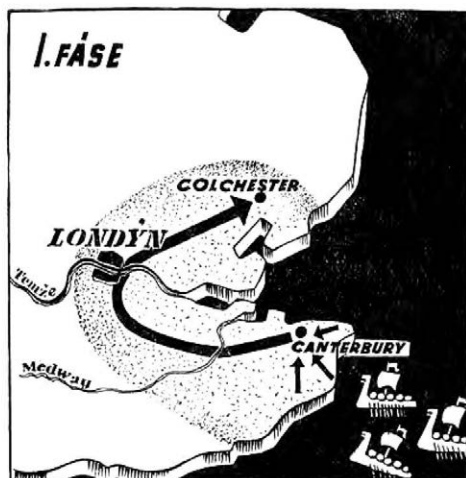
Byla pod velením Aula Plantia a sestávala ze 4 legií, 2., 9., 14., 20., a pomocného vojska různých kmenů. Celkový počet asi 40.000 mužů. Invasi, jejíž provedení mělo pochopitelně větší časové rozpětí, možno rozdělit na 4 fáze.

I. fáze: Přistání na různých místech v Kentu, vyloďení a soustředění armády

V době, kdy vojenský tisk zajímají stále dvě otázky — způsob provedení invase a obrana země —, nebude snad bez zajímavosti, jak oba tyto problémy řešily v této zemi legie starého Říma. Odmyslíme-li si relativně malou početnost tehdejších armád a připomeneme-li si technické a transportní možnosti starověkého velitele, vynikne veliká taktická vyspělost, založená nejen na přísně dodržovaných pravidlech římského polního řádu, nýbrž i na přizpůsobivosti velitelů k terénu, místním zdrojům a potřebám okupovaného území.

2. 6/42

v *Canterbury*, postup přes řeku *Medway* a *Temži*, stále podél pobřeží na sever. Dobytím *Colchestru* skončena 1. fáze. (Obraz 1. fáze.)



2. fáze : Z *Colchestru* vyrazila invazní armáda 3-mi směry :

1. proud — tvořen 2. legií — směr na *Devonshire*,

2. proud — střední — 20. a 14. legie, směr sev. západní, podél tak zv. *Walling Street*,

3. proud — tvořen 9. legií — směr sever na *Lincoln*. — A.D. 47 dosaženo čáry tvořené známou *Fosse Way*, která probíhá zhruba ze *Seaton* přes *Axminster*, *Ilchester* na sev. vých. a je nejrovnější silnicí v Anglii. Zdá se, že obě první



fáze probíhaly hladce a že se legie nestřetly s příliš bojovnými nebo divokými kmeny, protože nebyly v této části Anglie stavěny tvrze ; zato však našly se zbytky římských osad. Obyvatelstvo této části přejímalo velmi rychle římskou kulturu i řeč. (Obraz 2. fáze.)

3. fáze : Dobývání *Walesu*, které bylo velmi pracné, trvalo 30 let. Ale r. 78 byl to pouze kmen *Ordoviků*, který vzdoroval. Gen. *Julius Agricola* zlomil jejich odpor a porazil též kmen *Brigantů* v *Lancashire* a *Yorkshire*, kde severní proud, který si původně opevnil dobytý *Lincoln*, postoupil do *Yorku*, kde vybudoval trvalou legionářskou pevnost r. 71.

4. fáze : Výboje do Skotska. Roku 79 vystavěl *Agricola* v sev. Anglii hustou síť silnic a tvrze podél ní. Teprve tehdy, když měl takto zpevněn týl, postoupil na výboj do Skotska. Dosáhl *Perthu*, ale byl odvolán do *Germanie*. Jeho nástupci přišli zkušenostmi k názoru, že Skotsko se nedá vojensky držeti, protože komunikace od legionářské pevnosti v *Yorku* byly příliš dlouhé, tvrze podél nich příliš daleko od sebe a krajina i domorodé kmeny příliš bojovné. Kolem r. 117-121 Skotsko opuštěno a legie se stáhly na čáru *Newcastle-Burgh Marsh* (6 mil záp. *Carlisle*). Podél této čáry byl vykopán hluboký příkop v šířce 10 m a podél



č. 6/42

něho postaveno 10 provisorních tvrzí. (*Vallum*.)

Od této čáry na jih prostíralo se pacifikované území Británie s hustou sítí solidních římských cest.

Od této čáry na sever byl nepřítel, podporovaný divokým rázem krajiny a přírodou. (Obraz mapa Anglie.)

OBRAHA.

Roku 121-122 přijel císař Hadrián osobně přehlédnouti dobytá území. Po obhlídce severní hranice a po poradě se svými generály nařídil stavbu valu na čáře mezi ústím řeky *Tyne* a *Solway*.

Vojenské důvody, proč tato čára měla se státí trvalou hranicí imperia, byly patrné tyto:

- 1) Vzdálenost mezi dvěma ústími velkých řek poměrně krátká, velmi přímá linie.
- 2) Vyústění obou řek a zátoky moře velmi málo broditelné.
- 3) Vylodění na východním pobřeží ne snadné.
- 4) Ne příliš daleko od legionářských pevností.

5) Mírný hřbet, rovnoběžný s velkou částí této linie zesiloval jejich strategickou hodnotu.

Val byl asi 2,5—3 m široký, jeho výška není přesně známá. V místech, kde probíhal údolím, byl zesílen příkopem směrem k nepříteli. Podél celé jeho délky bylo vybudováno 17 tvrzí, které mezi sebou byly spojeny vojenskou cestou.

Stavbou byly pověřeny 3 legie:

- č. 6—*Victrix Pia Fidelis*—posádkou v *Yorku*.
 č. 20—*Valeria Victrix* — posádkou *Chester*.
 č. 2—*Augusta* — posádkou *Caerleon on/Usk*.

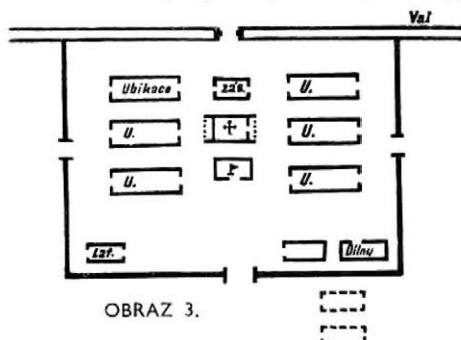
Dále Římané využili pomoci domorodých kmenů, kterým chytře povolili jejich loutkové vlády a určitou, poměrně širokou samosprávu.

Pro představu o pracovním výkonu uvádíme: Legie měla kolem 6.000 mužů, dělila se na 10 kohort a na 60 centurií. Centurií byl přidělen stavební úsek v délce 45-50 yds, skončila-li ho, byla přeložena jako pracovní jednotka na jiné místo. Materiál ke stavbě byl normalisovaný formát kamene, tak veliký, aby jeden muž ho mohl samostatně zasadit do zdiva.

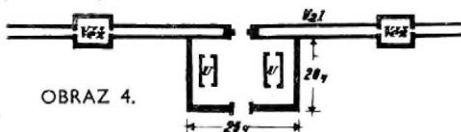
Tvrze byly stavěny do čtverce nebo obdélníku, severní strana byla přimknuta k valu. Prostor asi 2,5 až 4,5 akru, byl určen pro 500 nebo pro 1000 mužů. Tvrz měla 4 brány

křížem proti sobě, uprostřed budovu velitelství, soukromý byt velitele, kapli, zásobárny, po obou stranách ubikace pro mužstvo, skladiště a zdrojní dílny, latriny.

Vně tvrže byly krámy, lázně, které byly pro římské vojáky současně jakýmsi klubem, domy žen a konkubin vojáků, svatyně neoficiálních, ale trpěných vyznání. (Obraz 3.)



Na vzdálenost asi 1 římské míle (1600 yds.) podle terénu byly t. zv. mílové pevnůstky. Byl to čtverec o straně asi 20-25 yds. s dvěma branami. Severní brána, ústící z valu, byla v dobách, kdy posádky valu byly postupně zmenšovány, dodatečně úžena na polovinu. Pevnůstka sloužila jako ubikace pro posádku strážních věží. Na každé římské míli valu byly 2 věže, takže každá mílová pevnůstka měla jednu po každé straně. Věže byly asi 4-5 m vysoké s možnostmi bočné palby. (Obraz 4.)



OBRAHNNÝ SYSTÉM.

Bylo by omylem přirovnávat val k Maginotově linii starých dob. Val nebyl stavěn s úkolem zadržetí nápor nepřátelské útočné armády, byl jenom spíše krytem nebo lehkým pohraničním opevněním, hranicí imperia, symbolem svrchovanosti. Měl zabránit pašeráctví dobytka, infiltraci nevídaných živlů i lehčím nájezdům.

Posádka valu neznala pasivní princip obrany a legie byly cvičeny vždy v útočném duchu. Když to jen bylo možné, nečekali posádky valu na nepřítel, ale iniciativně vyrazily před val vstříc nepříteli. Proto některé tvrže měly též jezdeckou posádku. (Ala.)

6.5.192
Val byl obsazen jednotkami, rekrutovanými z různých kmenů imperia, stmelеныmi jednotným výcvikem a jednotnou služební řečí. Tyto jednotky měly patrně lepší střelecký výcvik, než pravidelné legie.

Přehled několika posádek tvrzí podél valu :

<i>Tvrz :</i>	<i>Nynější název :</i>	<i>Posádka :</i>	<i>Sídlo kmene :</i>
Segedunum	Wallsend	4. Cohorta Lingonů	Francie
Pons Aelius	Newcastle	1. Cohorta Cornoviů	Shropshire
Condercum	Benwell	1. ala Asturiů	Španělsko
Borcovicium	Housesteads	1. Cohorta Tungrů	Belgie
Magnae	Carvoran	2. Cohorta Dalmatiů	Jugoslaviie
Amboglana	Carlisle	3. Cohorta Dáků	Rumunsko

Prorazila-li silnější nepřátelská skupina val na některém místě, zůstávaly jednotlivé tvrze valu jako ohniska odporu v týle nepřítelů a poutaly značnou část jeho sil.

Potom teprve čekala nepřítelů dokonale obrana do hloubky, tvořená hustou sítí tvrzí podél komunikací směrem k jihu. Tento odpor dal dostatek času posádkám legionářských tvrzí v *Chesteru* a *Yorku*, aby se nejen připravily na odpor, ale vypochoďovaly nepříteli vstříc a střetly se s ním ve vybraném terénu.

Jak dalece se liší systém římské obrany v principu od moderní hloubkové obrany, přijaté oběma soupeři na východní frontě

v této válce? Jak dalece dává historie za pravdu názoru, že jen ta armáda, která je vedena útočným duchem, je schopna vytvořit dokonalou obranu!

ZÁVĚR.

Několikrát se přehnala nepřátelská vojska přes val, obvykle v dobách, kdy posádky valu byly oslabeny odsunem vojsk na jiná bojiště. Někdykrát vrhla posádka valu nepřítelů zpět na sever a pustila se do výboje. Jeden čas byla přenesena linie krytu na čáru mezi řekami *Forth* a *Clyde*, ale opuštěna ze známých důvodů — příliš hluboký týl a příliš velká vzdálenost od bází. S invasními pokusy Saxonů z kontinentu na východě a Skotu z Irska na západě ztratil původní obranný systém svoji hodnotu a bylo nutno jej doplnit sítí pevností podél pobřeží. Ale v té době již sláva římského imperia přestoupila svůj kulminační bod. Posádky valu byly stále oslabovány, okupovaná území byla příliš rozsáhlá hranice a fronty imperia příliš dlouhé a náporů svobodných národů příliš silné.

Rok 383 byl asi posledním rokem valu a dokonale obrany Británie. O něco později, odešli orlové legie ze země vůbec. Boj na několika frontách je příliš riskantní i pro největší a nejdokonalejší armády světa, zvláště jsou-li ty fronty příliš dlouhé.

Je možné, aby se historie neopakovala?

Prameny : „Map of Roman Britain“, „Roman Britain“ (Oxford University Press),
Kipling : „Puck of Pook's hill“, „Guide to the Roman Wall“.

Použití tanků v horském terénu

Podle švýcarského vojenského časopisu „Revue Militaire Suisse“ z března 1941.

Před vypuknutím nynější války byl kladen veliký důraz na stále pohraniční opevnění. Vývojem se však ukázalo, že opevnění může velmi znesnadnit postup nepřítelů, avšak nemůže jej zastavit. Nepřítel jest vybaven v nepředvídané míře obrněnými a speciálně vycvičenými jednotkami, které vyřazují jednotlivé pevnůstky.

Není proto možné spoléhati nadále se na opevnění. Jest třeba vybaviti armádu dostatečně silnými pohyblivými a obrněnými jednotkami. Tato zásada platí jak pro boj v rovinách, tak i pro boj v horském terénu.

Stálá pevnůstka splní svůj úkol, jestliže dovede zdržeti postup silnějšího nepřítelů. Palba pevnůstky vystupňována do té míry, že